

se mi nasmihala zrela rumenordeča jabolka, ki so ponoči zrela popadala na trato, ali pa jih je odtrgal veter z jablane.

Pobral sem jih ter z zdravimi, mladimi zobmi hlastno vgriznil v najlepše. Druga sem si shranil za predpasnik.

Tačas mi je pripravila babica na mizi na podstenju zajtrk — rumene koruzne ali pa dehteče z ocvirki posute ajdove »žganjke« v belem mleku, na katerem so vabljivo plavale večje in manjše kaplje rumene maščobe.

Ko sem pospravil zajtrk, sem pohitel v hlev, odpel krave, jih pri koritu na sredi dvorišča napojil ter jih dobre volje, prepevajoč in žvižgajoč odgnal z dvorišča skozi vas na »gornji vrt«, ali na kakšno strnišče, ali pa daleč tja na obronek gozda, kjer sem jih pasel do poldneva... (Dalje.)

Golar Manko

Boj

Dva borilca, velikana,
bijeta se na dvorišču,
na dvorišču v senci hruške
brez kanona in brez puške.

Oh, preljuta ta je bitka,
boj korajžnih petelinčkov,
a junaka — korenjaka
ne odmakneta koraka.

Eden plane, drugi skoči,
s kljunom kavsne ga po glavi,
kakor kača jezno piha —
boj se bije brez oddiha.

Zdaj v oči strmita smelo,
se okoli zavrtita —
»Mir!« zakliče koklja-mati —
boja konec je med brati.

Pavle Kveder

Dvoje prebivalcev iz ledenih krajev

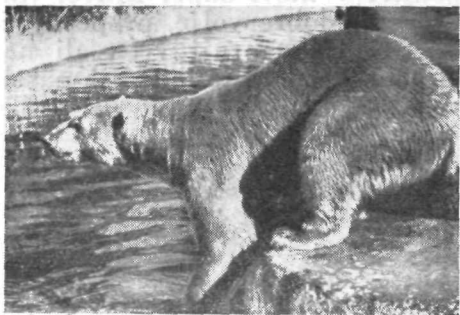
Beli kosmatinec je gospodar polarnih krajev in živali. Kot ledene in snežene pokrajine je tudi on oblečen v belo suknjo, da ga težko razločimo od ozemlja, v katerem gospodari.

Pravi velikan je: 1.25 m visok, nad 2 m dolg in nad 500 kg težak. Skoro 200 kg masti ga čuva pred mrazom in mu je rezervna hrana v »suhih dneh«. Zato pa ga zaradi te masti in debelega kožuha tako radi love polarni lovci. Koža je silno debela in pokrita z dolgo, gosto, kocasto dlako.

Ker živi v ledenih pokrajinah, ga je priroda obdarila z različnimi sposobnostmi, brez katerih bi bil zapisan gotovi smrti. Je brezdomec — večer romar po svojem brezkončnem kraljestvu. Nič mu ne škodi silen mraz, potuje po vodi in kopnem in kljubuje različnim severnim grozotam. Moško prenaša vse te severne neprilike: viharje, sneg in led. Severni kraji so njegova domovina, včasih pa se na ledenih ploščah pripelje tudi v južnejša morja.

Ni izbircen — ledene pokrajine nimajo mnogo dobrot, zato se je prilagodil krajem in prilikam v njih. Ker je največji in najmočnejši od severnih živali, nima med njimi sovražnikov. Brezskrbno gospodari in uničuje svoje podložnike. Vse polarne živali ubija in je. Velik nasprotnik je tjulnom. Je dober in vztrajen plavač. Zato se,

ko je lačen, tiho približa tjulnom, ki lenuharijo na ledu. Proti vetru plava, da ga ne zavohajo. Ko priplava blizu njih, se bliskovito požene iz vode med nje in pobije z orjaškimi šapami svojo izbrano žrtev. Tudi z ribami se rad hrani, spretno jih napodi v kako razpoko in tam polovi. Plava počasi, pa saj mu ni težko, ker ga mast drži in vodi, z nogami pa počasi in enakomerno vesla. Zelo okreten pa je tudi na suhem. Sicer počasi raca po ledu, če pa mu preti nevarnost, beži med ledenimi pregradami. Tudi voha in vidi odlično.

Beli kosmatinec bo zaplaval

gim tudi hrano. Pa se je že večkrat zgodilo, da so tako zalogo našli beli medvedje, jo razdrli in razmetali, marsikaj pa požrli. V sili namreč lačen medved požre vse. Saj so v ubitih medvedih našli: jadro, kavo, obveze, papir, sveče, gumijaste steklenice, tobak, zastavo in dr.

Zime takle beli kosmatinec ne prespi vedno. Pač pa se samica umakne v zavarovane in težko dostopne kraje. Tam si izkoplje v sneg jamo. Nič se ne boji snega, včasih tudi pusti, da jo malo prekrije snežna odeja. Ob velikem mrazu skoti 1 do 3 mladičke, ki so mesec dni slepi in kmalu zrastejo. Samica se hrani medtem od masti, ki jo je nabrala čez poletje. Šele spomladi vstane in odide s svojo družinico na lov. Ti mladi medvedki se nauče od matere loviti, zasledovati in ubijati. Samica zelo ljubi svoje mladičke, išče jim hrane

Tile se ne boje ledu in mraza . . .

ki ga love s sulicami, puškami in pastmi zaradi masti, slanine in kože...

Pingvin je pogumen mornar južnih morij, značilnost južnega tečaja. Je gospodar med pticami. Živi v južnih mrzlih ozemljih in obalah Zpadne Afrike in Južne Amerike. Ustvarjen je za življenje na suhem in v morju, ne pa za življenje v zraku, čeprav je ptica. Oblika njegovega telesa je ustvarjena za življenje v vodi. Telo je podolgovato in nosita ga 2 kratki nožici. Vrat je dolg in nosi malo

Nevaren je vsem živalim od severnih jelenov do severnih lisic, tudi pticam, ki gnezdiijo v skalnih zatočiščih. Posladka se z jajčki ali pa z mladički. Če mu prede prav slaba, je tudi mahove, travo in podobno skromno polarno rastlinstvo. Celo z mrhovino se nahrani v sili.

Mnogo škode pa napravi takle belokožuhar ekspedicijam. Te navadno napravijo na svoji dolgi in tvegani poti postajališča. V njih puste razne potrebščine, med dru-

in brani jih v nevarnostih. V nevarnosti zbeži zadnja. Dve leti žive mladički pri samici. V tem času se nauče vseh sposobnosti za samostojno življenje. Samica skoti mlade vsako drugo leto, zato pa ima za njihovo vzgojo časa dve leti.

Raziskovalci severnih krajev, ki so se že srečali z medvedom, pravijo, da je zelo previden, plašljiv a zelo radoveden. Prav za prav so edini medvedovi sovražniki lovci,

glavico. Njegove peruti so v resnici plavuti, zato ne zna in ne more letati. Celo telo mu prekriva perje, ki je razvrščeno v luskinastih vrstah. Njegovo perje je zadaj črno, spredaj pa belo in ta razlika v barvah ga varuje v vodi in na suhem.

Pingvinovega življenja si ne moremo misliti brez morja, v katerem dobiva vso svojo hrano. Je odličen plavač in dober potapljač, ki zdrži zelo dolgo pod vodo. Ko mu zmanjka zraka, pokuka iz vode, vdihne in se ponovno potopi. Plava namreč tako, da tudi glavo vtakne v vodo. Zato je temu primerno ustvarjen. Ko se potopi, mu prekrije oči tanka mrenica, in slana voda, ki mu udarja nasproti, ne more škodovati njegovim očem. Tudi ušesa se napolnijo z nekakim oljem. Istotako se mu zamasti pernata suknja in tako je res dobro zavarovan pred vodo. Lahko plava z glavo pod vodno gladino, poganja se s plavutmi, noge iztegne in te mu služijo za krmilo. Nobenega viharja se ne ustraši. Plava neverjetno hitro in spretno. Ta hitrost mu koristi pri lovu na mastne sardine, ki so njegova hrana. Pa tudi na begu pred sovražnimi ribami ga mnogokrat reši hitrost, s katero plava. Vidi dobro.

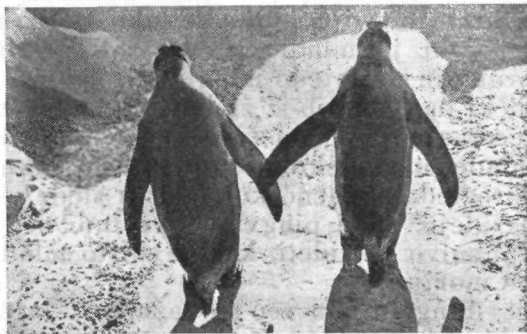
Kadar koli je sit in mu je zadosti plavanja, se skobaca na suho. Pomaga si s kljunom in plavutmi. No, to mu ne gre posebno lahko, zato navadno pusti, da ga valovi vržejo na kopno. Kakor je v vodi spreten, tako je na kopnem neroden. Stoji na kratkih nogah, ko pa hodi s kratkimi koraki, se maje na levo in desno. Na suhem je velik počasne.

Pri hoji ga ovira zalito in težko truplo. Če mu zmanjka ravnotežja, se seve prevrne, kar zatrklja se ta smešni debeluhar. Pri stoji ali hoji se opira na mali repek. Na suhem se izprehaja sem in tja, poležkuje ali pa pogleduje v vodo.

Pingvin živi vedno v velikih skupinah, po več sto ali tisoč jih je skupaj. So pač družabna bitja. Skupaj je ta velika družčina v vodi in skupaj na suhem. Zelo so radovedni. Če se jim človek približa, se ga ne boje in se mu ne umaknejo. Tudi veliki požeruhi so ti pingvini. Jedo rake in ribe, največ mastne sardine, ki jih zelo pretkano love. Skupina napodi ribe v kak zaliv ali pa jih obkoli in požre. Včasih, če je vreme skrajno slabo, pa pingvini tudi stradajo po teden ali pa še več. Takrat poležkujejo v ledenih votlinah in nabrana mast jim dopušča tudi večtedensko siradanje.

Takale velikanska pingvinska družčina pa ni tiho. Zadirčno kriče mladi z visokimi, stari z nizkimi glasovi. To je koncert!

Februarja in septembra se pingvini pariyo. Takrat se jih zbere ogromno skupaj iz bližnjih in daljnih krajev. To je kar mogočna plavajoča vojska. Četudi prežive večji del svojega življenja v vodi, morajo seve v času valitve na suho. Kot žive v skupinah, tako tudi vale v skupinah. Poiščejo si primerne prostore in v drobnem pesku si izkopljejo svoja gnezda. Par si izmenoma koplje z nogami globoko luknjo in jo obloži lepo s kamenčki. Teh lukenj, oziroma gnezd, je veliko in so druga ob drugem, velikokrat le 1 m vsaksebi. Glavni

Bratca pingvina gresta na izprehod . . .

namen je pri njihovih gnezdih, da z njimi zaščitijo svoja jajca pred viharji in vetrovi.

Na vališčih se mnogokrat stepo. Ta ali oni par hoče v luknjo, ki jo je lani izkopal nekdo drugi in hoče tudi letos gnezditi v njej. To je vreščanja! Pri tepežih si pulijo perje in se tepo s kljuni. Skrbno pa varujejo pred poškodovanjem plavuti. Tudi tujega pingvina naženo, če zaide mednje.

Samica znese največ 2—3, redko 4 jajčka. Jajčka so prevlečena z apnenimi zrci. Med valenjem porjave. Ta jajca imajo zelo velik beljak in so prava slaščica. Zanimivo je to, da valita oba, samica in samec. Vsak sedi nekaj časa na jajčkih, da se ta nič ne shlade. Tako valita okoli 40 dni. Ne izvale pa se pingvinčki iz vseh jajc, ker jih mnogo požro galebi ali druge večje ptice, ki izkoristijo vsak trenutek za krajo jajc, da se posladkajo z njihovo vsebino. Ko se izvale mladički, nastopijo za stara težki časi, polni skrbi. Zdaj morata pogostejše ribariti in dobiti hrane zase in zarod. Ujete ribe prežvečijo, doma pa nahranijo svoje mladičke tako, da iztisnejo skozi kljun mastno tekočino, ki jo mladički zelo radi posrebujejo. Včasih pa tudi izrigajo hrano in to pojedjo mladi. Ali pa stari samo široko odpro kljun, mladički pa pobirajo iz žrela ribice. Oblečeni so mladički v puh in so dva tedna slepi. V tem času jih morata stara dva skrbno čuvati, ker je mlado pingvinsko meso prava pečenka požrešnim pticam. Po 14 dneh spregledajo, začno koracati in slede staršem v vodo. Ko dorastejo, se razidejo. Stari pingvini seve tudi uče svoje mlade plavanja in lova. Zanimivo je videti, kako več sto mladičkov vodi star, izkušen samec po morju.

Pingvin ima več sovražnikov. Jajca in mladičke pokončujejo galebi, v morju preti nevarnost od morskih volkov in večjih rib, na suhem pa je tem smešnim živalim zelo nevaren človek. Pravijo, da je pingvinovo meso zelo okusno, mast pa se lahko uporabi za kurivo v tistih mrzlih krajih. Pingvini se sami v svoji radovednosti nastavijo človeku, ki jih brez nevarnosti in težkoč mnogo polovi.

Maksimov

Čas

*Kot tek vodé
nevzdržno gré
tu mimo nas
žioljenja čas.*

*Veselja dan
in dan mračan
odnese val
v neznano dalj.*

*Kar tu živi,
beži, beži,
po daljni sreči
hrepeni . . .*